

Nr 94

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1964.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring,

2) lag om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring och

3) förordning om ändrad lydelse av 40 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.,

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

Sven Aspling

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås införande av ett särskilt vårdbidrag till handikappade barn. Vårdbidraget avses utgå i form av invaliditetsersättning från folkpensioneringen och tillkomma barn under 16 år som på grund av sjukdom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte för avsevärd tid och i avsevärd omfattning är i behov av särskild tillsyn och vård. Bidraget föreslås utgå med ett indexreglerat belopp av för närvarande 2 400 kr. per år. Kostnaderna, som helt faller på staten, beräknas för budgetåret 1964/65 till 12 milj. kr.

Propositionen innehåller vidare förslag om de lagändringar som erfordras för genomförande av standardhöjningen av folkpensioner och indexregleringen av barnpensioner, barntillägg, invaliditetstillägg och invaliditetsersättning i enlighet med förslagen i årets statsverksproposition. Vid det antal indextillägg som utgår fr. o. m. april 1964 blir det årliga pensionsbeloppet för en ensam pensionär 3 775 kr. och för två pensionsberättigade makar sammanlagt 5 900 kr. Barnpensionsbeloppet för barn som förlorat den ene av föräldrarna och barntilläggets maximibelopp höjes från 1 000 kr. till 1 200 kr. per år. För barn som förlorat båda föräldrarna ökar barnpensionen från 1 400 kr. till 1 680 kr. Invaliditetstillägget höjes från 1 200 kr. till 1 440 kr. och invaliditetsersättningen från 2 000 kr. till 2 400 kr.

De nya bestämmelserna avses skola träda i kraft den 1 juli 1964.

I propositionen föreslås, att riksdagen för budgetåret 1964/65 till Bidrag till folkpensioner m. m. beviljar ett förslagsanslag å 3 620 milj. kr.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 2 kap. 7 §, 3 kap. 16 §, 9 kap. 2 och 3 §§, 10 kap. 2 §, 16 kap. 1 och 12 §§ samt 18 kap. 13 och 20 §§ lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 kap.

7 §.

Har kommun ————— motsvarande kostnad.

Allmän försäkringskassa ————— ifrågavarande kostnader.

Allmän försäkringskassa äger jämväl med kommun eller transportföretag, som åtager sig att ombesörja transporter, för vilka ersättning från sjukförsäkringen må utgivas, träffa överenskommelse om skälig gottgörelse härför samt om avgifter, vilka kommunen eller företaget må uttaga av de försäkrade för utförda transporter.

Allmän försäkringskassa äger jämväl med kommun, *landstingskommun* eller transportföretag, som åtager sig att ombesörja transporter, för vilka ersättning från sjukförsäkringen må utgivas, träffa överenskommelse om skälig gottgörelse härför samt om avgifter, vilka kommunen, *landstingskommunen* eller företaget må uttaga av de försäkrade för utförda transporter.

Överenskommelse som ————— av riksförsäkringsverket.

Om redare ————— denna lag.

3 kap.

16 §.

Beträffande arbetstagare, som på grund av lag eller annan författning eller bestämmelse, som beslutats av kommun, är berättigad att uppbära lön vid sjukdom eller barnsbörd, äger Konungen föreskriva undantag

Beträffande arbetstagare, som enligt statliga föreskrifter eller på grund av bestämmelse, som beslutats av kommun eller *landstingskommun*, är berättigad att uppbära lön vid sjukdom eller barnsbörd,

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

helt eller delvis från vad som är stad-
gat om placering i sjukpenningklass.

äger Konungen föreskriva undantag
helt eller delvis från vad som är stad-
gat om placering i sjukpenningklass.

Har undantag — — — — — utbetalda lönen.

Överenskommelse att — — — — — avtalet gäller.

Har försäkrad, — — — — — utgivet underhåll.

9 kap.

2 §.

Till ålderspension — — — — — års ålder.

Ändå att — — — — — utföra arbetet.

Invaliditetstillägg tillkommer ej
försäkrad, som stadigvarande vårdas
å anstalt tillhörande staten eller
kommun eller å enskild anstalt till
vars drift statsbidrag utgår eller ock
genom anstaltens försorg utom den-
samma, och ej heller försäkrad, som
enligt gällande bestämmelser om
blindundervisning är skolpliktig.

Invaliditetstillägg tillkommer ej
försäkrad, som stadigvarande vårdas
å anstalt tillhörande staten eller
kommun *eller landstingskommun*
eller å enskild anstalt till vars drift
statsbidrag utgår eller ock genom
anstaltens försorg utom densamma,
och ej heller försäkrad, som enligt
gällande bestämmelser om blindun-
dervisning är skolpliktig.

Invaliditetstillägg utgör — — — — — av hasbeloppet.

3 §.

*Försäkrad äger för tid före den
månad då han fyller sexton år rätt
till vårdbidrag i form av i n v a l i d i t e t s e r s ä t t n i n g, därest han
på grund av sjukdom, psykisk efter-
blivenhet, vanförhet eller annat lyte
för avsevärd tid och i avsevärd om-
fattning är i behov av särskild till-
syn och vård. Sådant bidrag må vara
begränsat till viss tid.*

Åtnjuter försäkrad som avses i
2 § första stycket andra punkten el-
ler andra stycket icke pension enligt
denna lag, äger han, därest han fyllt
sexton år, rätt till i n v a l i d i t e t s e r s ä t t n i n g för tid före den må-
nad då han fyller sextiosju år.

Åtnjuter försäkrad som avses i 2 §
första stycket andra punkten eller
andra stycket icke pension enligt
denna lag, äger han, därest han fyllt
sexton år, rätt till invaliditetsersätt-
ning för tid före den månad då han
fyller sextiosju år.

(Gällande lydelse)

Invaliditetsersättning tillkommer ej försäkrad, som enligt gällande bestämmelser om blindundervisning är skolpliktig.

Invaliditetsersättning utgör — — — — — av basbeloppet.

(Föreslagen lydelse)

Vad i 2 § tredje stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning beträffande invaliditetsersättning.

10 kap.

2 §.

Därest pensionsberättigad — — — — — för år.

Riksförsäkringsverket må medgiva nära anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av den pensionsberättigade, rätt att helt eller delvis uppbära sådan del av folkpension, som enligt vad i första stycket sägs icke skall utgivas.

Åtnjuter barn under hel månad på statens bekostnad vård på anstalt eller eljest kost och bostad, må barn-tillägg för barnet ej utgå för den månaden; dock må sådant tillägg utgå för tid då barnet är inackorderat vid nomadskola.

Allmän försäkringskassa må medgiva nära anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av den pensionsberättigade, rätt att helt eller delvis uppbära sådan del av folkpension, som enligt vad i första stycket sägs icke skall utgivas.

Åtnjuter barn under hel månad på statens bekostnad vård på anstalt eller eljest kost och bostad, må barn-pension eller barn-tillägg ej utgå för den månaden; dock må sådan förmån utgå för tid då barnet är inackorderat vid nomadskola.

16 kap.

1 §.

Den som — — — — — Konungen förordnar.

Åtnjuter försäkrad — — — — — ansökan därom.

Åtnjuter försäkrad sjukbidrag, må den tid varunder sådant bidrag skall utgå förlängas utan att ansökan därom gjorts.

Åtnjuter försäkrad sjukbidrag eller till viss tid begränsad invaliditetsersättning, må den tid varunder sådan förmån skall utgå förlängas utan att ansökan därom gjorts.

I den — — — — — ansökan därom.

12 §.

På framställning av nykterhetsnämnd äger riksförsäkringsverket besluta att pension tillkommande den, som är hemfallen åt alkohol-

På framställning av nykterhetsnämnd äger allmän försäkringskassa besluta att pension tillkommande den, som är hemfallen åt alkohol-

(Gällande lydelse)

missbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, helt eller delvis skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades och hans familjs nytta.

Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhänderhava honom tillkommande pension, må *riksförsäkringsverket* besluta, att pensionen skall utbetalas till annan enligt vad i första stycket sägs.

(Föreslagen lydelse)

missbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, helt eller delvis skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades och hans familjs nytta.

Är pensionsberättigad till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak ur stånd att själv omhänderhava honom tillkommande pension, må *allmän försäkringskassa* besluta, att pensionen skall utbetalas till annan enligt vad i första stycket sägs.

18 kap.

13 §.

Befattningshavare hos ————— av kassan.

Riksförsäkringsverket och ————— kassans styrelse.

Avlönings-, pensions- och andra anställningsvillkor för befattningshavare, som tillsätts och entledigas av riksförsäkringsverket, skola *bestämmas av verket efter kassans hörande*. Beträffande sådana villkor för förtroendeläkare är kassan pliktig ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som på förslag av medicinalstyrelsen meddelas av riksförsäkringsverket.

Avlönings-, pensions- och andra anställningsvillkor för befattningshavare, som tillsätts och entledigas av riksförsäkringsverket, skola *bestämmas i den ordning Konungen förordnar*. Beträffande sådana villkor för förtroendeläkare är kassan pliktig ställa sig till efterrättelse de anvisningar, som på förslag av medicinalstyrelsen meddelas av riksförsäkringsverket.

20 §.

Frågor om ————— i pensionsdelegation.

Suppleant för ordförande, som tillika är ordförande i kassans styrelse, är den för honom utsedde suppleanten i styrelsen. För annan ordförande

Suppleant för ordförande, som tillika är ordförande i kassans styrelse, är den för honom utsedde suppleanten i styrelsen, *såvida icke Konung-*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

de, så ock för annan ledamot än ordförande utses en suppleant.

en förordnar annorlunda. För annan ordförande, så ock för annan ledamot än ordförande utses en suppleant. *Konungen må dock föreskriva att för envar av de av medicinalstyrelsen utsedda läkarna skola utses två suppleanter.*

I allmän ----- flera pensionsdelegationer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1964.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående
införande av lagen om allmän försäkring

Härigenom förordnas, att 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 angående
införande av lagen om allmän försäkring skola erhålla ändrad lydelse på
sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

11 §.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall för år räknat utgöra *tvåtusensexhundra-femtio* kronor eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket nämnda lag samt fall som nedan i tredje eller fjärde stycket sägs ej är för handen, *tvåtusensex-tiofem* kronor.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med riksdagen annorlunda förordnar, i stället för bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § första stycket lagen om allmän försäkring gälla att folkpension i form av ålderspension, hel förtidspension eller änkepension skall för år räknat utgöra *tvåtusenniohund-rafemtio* kronor eller, där den försäkrade är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller förtidspension eller äger rätt till pension enligt 6 kap. 1 § första stycket nämnda lag samt fall som nedan i tredje eller fjärde stycket sägs ej är för handen, *två-tusentvåhundra-nittio* kronor.

De i — — — — — av tre.

Atnjuter den — — — — — nämnda lag.

Atnjuta makar — — — — — allmän försäkring.

12 §.

För tiden intill utgången av juni 1968 skall, såframt ej Konungen med

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

riksdagen annorlunda förordnar,
iakttagas vad nedan stadgas.

Följande i 8 och 9 kap. lagen om
allmän försäkring angivna förmåner
skola för år räknat utgöra

barnpension ettusen kronor eller,
för barn, vars båda föräldrar avlidit,
eller för barn utom äktenskap, som
fyllt tre år och beträffande vilket
faderskapet ej fastställts, ettusen-
fyrahundra kronor;

barntillägg ettusen kronor eller, i
fall då enligt 7 kap. 2 § andra eller
tredje stycket lagen om allmän för-
säkring två tredjedelar eller en tred-
jedel av hel förtidspension utgår,
motsvarande andel av nämnda be-
lopp;

invaliditetstillägg ettusentvåhund-
ra kronor; samt

invaliditetsersättning tvåtusen kro-
nor.

För beräkning och utbetalning av
folkpension till försäkrad, som icke
tillika åtnjuter tilläggspension enligt
lagen om allmän försäkring, skola i
stället för bestämmelserna i 16 kap.
4 § nämnda lag stadgandena i 11 §
sista stycket och 38 § 1 mom. sista
stycket lagen den 29 juni 1946 om
folkpensionering alltjämt äga till-
lämpning.

I fall som avses i 10 kap. 2 § första
stycket lagen om allmän försäkring
må ej utgå högre pensionsbelopp för
månad än femtio kronor.

För beräkning och utbetalning av
folkpension till försäkrad, som icke
tillika åtnjuter tilläggspension enligt
lagen om allmän försäkring, skola
för tiden intill utgången av juni 1968
i stället för bestämmelserna i 16 kap.
4 § nämnda lag stadgandena i 11 §
sista stycket och 38 § 1 mom. sista
stycket lagen den 29 juni 1946 om
folkpensionering alltjämt äga till-
lämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1964.

Förslag

till

Förordning

om ändrad lydelse av 40 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas, att 40 § förordningen den 18 december 1959 angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

40 §.

Tilläggspensionsavgift skall — — — — — uppbördsterminerna infallit.

Har tilläggspensionsavgift, som ingår i slutlig eller tillkommande skatt, icke till fullo erlagts inom tid, som i första stycket sägs, skall den slutliga och den tillkommande skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. *Innan omdebitering verkställs, skall den försäkrade beredas tillfälle att yttra sig.* Om verkställd omdebitering skall den försäkrade underrättas. Sådan underrättelse skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet, och skall beträffande underrättelsen i övrigt gälla vad i 15 § andra stycket stadgas.

Har tilläggspensionsavgift, som ingår i slutlig eller tillkommande skatt, icke till fullo erlagts inom tid, som i första stycket sägs, skall den slutliga och den tillkommande skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. Om verkställd omdebitering skall den försäkrade underrättas. Sådan underrättelse skall innehålla upplysning om vad som skall iakttagas vid anförande av besvär över beslutet, och skall beträffande underrättelsen i övrigt gälla vad i 15 § andra stycket stadgas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1964.

¹ Senaste lydelse, se 1962:396.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari
1964.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON,
HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, fråga rörande *ändring i lagen om allmän försäkring, m. m.* samt anför.

Frågan om ekonomiskt stöd för vård i enskilt hem av handikappade barn är en av de frågor som hänskjutits till socialpolitiska kommittén¹. I en den 19 april 1963 dagtecknad promemoria kallad Vårdbidrag för svårt handikappade barn (stencil, socialdepartementet 1963: 3) har kommittén redovisat sitt förslag i ämnet. Den av kommittén förordade lösningen innebär ändring i lagen om allmän försäkring.

Över socialpolitiska kommitténs förslag har efter remiss yttranden avgivits av socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, medicinalstyrelsen, mentalsjukvårdsberedningen, utredningen angående översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska socialvårdsförbundet, Försäkringskasseförbundet, De vanföras riksförbund, Svenska vanförevårdens centralkommitté, Riksförbundet Sveriges föräldraföreningar för CP-barn, De blindas förening, Föreningen för de neurosedynskadade och Handikapporganisationernas centralkommitté.

Socialpolitiska kommitténs förslag har tidigare anmälts i årets statsverksproposition (bil. 7 p. 11). Jag anhåller nu att få upptaga förslaget till närmare behandling. I anslutning därtill avser jag att behandla vissa andra spörsmål om ändringar i lagen om allmän försäkring och anslutande författningar. Däribland ingår de lagändringar, som påkallas med hänsyn till de i statsverkspropositionen under nyssnämnda punkt upptagna förslagen om standardhöjning av folkpensioner och rörande indexreglering av vissa folkpensionsförmåner.

¹ Statssekreteraren E. Michanek, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare I. Bengtsson, ledamoten av riksdagens första kammare T. Bengtson, sekreteraren Britt-Marie Bystedt, förbundsordföranden G. Hallström, direktören S. Hydén, folkskolläraren H. Nyhage, ledamöterna av riksdagens andra kammare E. Rimmerfors och Elisabet Sjövall samt byråchefen R. Tillet.

Vårdbidrag för svårt handikappade barn

Vissa pensionsbestämmelser

Den som fyllt 16 år kan enligt bestämmelser i 7 kap. *lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring* erhålla folkpension i form av förtidspension, om hans arbetsförmåga på grund av sjukdom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte är nedsatt med minst hälften och nedsättningen kan anses varaktig. Är nedsättningen av arbetsförmågan inte varaktig men kan den antagas bli bestående avsevärd tid, kan i stället utgå sjukbidrag, som dock skall vara begränsat till viss tid. Är nedsättningen av arbetsförmågan total eller i det närmaste total utgår hel förtidspension eller helt sjukbidrag, till storleken motsvarande ålderspension som utgår från 67 års ålder. Är nedsättningen mindre utgår förtidspensionen eller sjukbidraget med ett till två tredjedelar eller en tredjedel reducerat belopp. Är försäkrad som uppbär ålderspension, förtidspension eller sjukbidrag ur stånd att reda sig själv och på grund härav vid upprepade tillfällen dagligen i behov av hjälp av annan, utgår enligt 9 kap. 2 § *lagen om allmän försäkring* ett invaliditetstillägg med för närvarande, på grund av särskilda övergångsbestämmelser, 1 200 kr. för år. Sådant tillägg utgår alltid, därest den försäkrade är blind. En förutsättning för att invaliditetstillägg skall utgå är att hjälpbehovet uppkommit eller blindheten inträtt innan den försäkrade fyllt 63 år. Om en försäkrad mellan 16 och 67 år, som är blind, inte är berättigad till pension, äger han enligt 9 kap. 3 § nyssnämnda lag rätt till invaliditetsersättning. Denna utgår tills vidare med 2 000 kr. för år. Invaliditetstillägg och invaliditetsersättning tillkommer vidare vissa förvärvsarbetande med svåra medicinska handikapp. Invaliditetstillägg utgår ej vid stadigvarande anstaltsvistelse och invaliditetsersättning kan ej utgå till den som är skolpliktig enligt bestämmelserna om blindundervisning.

Ingen av de här nämnda förmånerna kan tillkomma barn under 16 år. Ett handikappat barn i sådan ålder är icke på grund av sitt handikapp berättigad till någon förmån från den allmänna pensioneringen.

Frågor om invaliditetstillägg och invaliditetsersättning handlägges av de allmänna försäkringskassornas pensionsdelegationer.

Socialpolitiska kommittén

Socialpolitiska kommittén framhåller, att redan tillsynen och omvårdnaden av friska, normalt utvecklade barn mången gång ställer barnens föräldrar inför stora problem, personliga, psykologiska och ekonomiska. Det ligger i sakens natur, fortsätter kommittén, att dessa problem blir mycket större, om barnen lider av svårare sjukdomar, missbildningar eller skador. Diagnostiseringen, arten och omfattningen av dessa kan variera i hög grad. De svåraste missbildningarna kan fastställas redan vid barnets födelse.

Andra medfödda skador och sjukdomsbilder kan ibland med säkerhet diagnostiseras först då barnet uppnått någon eller några månaders ålder och stundom först senare. Slutligen kan barnet efter födelsen drabbas av sjukdom eller skada som läker ut med svårt handikapp. Till den första gruppen kan räknas barn med grava hjärtfel, barn med klumpfot, neurosedynskadade barn etc. Till den andra gruppen, som ibland utgör gränsfall till den första, kan föras bl. a. barn med förlossningsskador, psykiskt handikappade barn m. fl. Som exempel på barn tillhörande den tredje gruppen nämner kommittén barn, som skadats under lek eller vid trafikolycka, polioskadade barn och andra. Sjukdomen, missbildningen eller skadan kan vara av tillfällig art, periodiskt återkommande eller bestå i många år och sedan kompenseras eller vara livet ut. I en del fall får man också räkna med att de sålunda handikappade barnen dör i unga år. Barnets handikapp kan vara så svårt, att behandling och vård endast kan lämnas på sjukhus eller annan vårdinstitution. I andra fall är det möjligt att ge barnet aktiv behandling och vård i hemmet. Sådan behandling och vård kan bli ett led i de rehabiliteringsåtgärder — exempelvis i form av träning och övningar — som är nödvändiga för att reducera eller häva handikappet.

Det sagda ger enligt kommittén vid handen, att behoven av tillsyn, behandling och vård är mycket skiftande hos olika kategorier handikappade barn. Generellt kan dock sägas att handikappade barn — förutom den omständigheten att medvetandet om barnets kanske obotliga sjukdom, missbildning eller skada i och för sig innebär en börda — skapar särskilda problem. Dessa kan vara av ekonomisk art, vilket inträffar exempelvis om barnets mor till följd av sina plikter mot barnet är förhindrad att utnyttja sin arbetsförmåga till förvärvsarbete. Generellt sett torde man vidare ha anledning förutsätta, att familjer med handikappade barn försakas merkostnader och har större arbetsbörda än familjer med friska barn. Bördan kan bli orimligt stor och det kan föreligga risk att barnet av ekonomiska skäl inte får den vård som det behöver. I sådana fall kan föräldrarna se sig nödsakade att lämna barnet till vård på institution. Det ekonomiska samhällsliga stöd, som inom familjepolitikens ram eller eljest utgår till barnfamiljerna, är inte differentierat med hänsyn till de särskilda vårdbehov och därmed ofta sammanhängande kostnader som de handikappade barnen för med sig. Kommittén anser, att särskilda hjälpåtgärder från samhällets sida åt sådana barnfamiljer är på sin plats för att i någon mån kompensera föräldrarna för den ökade belastning, som vård i hemmet av handikappade barn innebär, eller underlätta för föräldrarna att i materiellt avseende bättre sörja för barnen. Ett ekonomiskt stöd från det allmänna kan möjliggöra för föräldrarna att tidvis anlita särskild hjälp, varigenom främst barnets moder beredes viss lättnad och avkoppling i vad gäller den personliga skötseln och passningen av barnet. För föräldrarna blir sådana åtgärder en uppmuntran och ett uttryck för rättvisa. Kommittén understryker också den samhälls-

ekonomiska vinsten av att handikappade barn i största möjliga utsträckning erhåller vård i sina hem i stället för på institutioner. Åtgärder som syftar till att underlätta och stödja ifrågavarande barns vård i hemmen är därför av intresse ur såväl den enskildes som samhällets synpunkt.

Kommittén betonar, att valet av vårdform i princip bör ske med utgångspunkt från vad som av medicinska, pedagogiska och andra skäl är lämpligt för barnet — »adekvat vård» — och sålunda vara oberoende av barnets eller familjens ekonomi.

För ett barns omvårdnad, trygghet samt person- och karaktärsdaning är dess hem- och familjemiljö av utomordentlig betydelse, framhåller kommittén. Detta gäller för det friska barnet men torde vara av ännu större vikt för det handikappade. Det är därför angeläget att samhället stimulerar till vård i hemmet i sådana fall, då lämplig och erforderlig vård kan lämnas där. Kommittén håller för sannolikt, att det nu finns åtskilliga barn på olika slag av institutioner, som med fördel skulle kunna vårdas hemma, om inte ekonomiska och andra skäl lade hinder i vägen.

Å andra sidan finns det, fortsätter kommittén, barn som åtnjuter hemvård utan att detta är den adekvata vårdformen. Skälet härtil kan vara bristande tillgång på plats inom institutionerna. Det kan också vara så att föräldrarna, som säkert vill sitt barns bästa, utgår ifrån att de själva bäst förstår barnets vårdbehov och att de tar som sin livsuppgift att värna om sitt barn, även om det för dem själva, barnets syskon och även för barnet skulle vara till fördel, om barnet erhöle vård på institution. I en del fall är orsaken en missriktad ovilja mot institutionsvården, som man mer eller mindre ogrundat utmålar som kärlekslös och opersonlig. Att komma till rätta med sådana problem är inte lätt. Det kan synas föga motiverat att rekommendera stimulans till hemvård i sådana fall. Å andra sidan skulle det vara psykologiskt och verka stötande att förmena dessa familjer det ekonomiska stöd man vill ge andra. Lämpligare åtgärder är upplysning genom läkare, pedagoger, kuratorer m. fl.

Kommittén kommer fram till att det föreligger ett påtagligt behov av åtgärder för att ekonomiskt stödja de handikappade barnens vård i hemmen. När det gäller att undersöka möjligheten att utforma regler för ett sådant stöd, betecknat såsom vårdbidrag, väljer kommittén mellan två alternativ.

Ett alternativ är att söka sig fram efter de riktlinjer som ligger till grund för folkpensioneringens särskilda förmåner till personer med avsevärda vårdbehov, till blinda och till förvärvsarbetande invalider med svåra kroppsliga defekter, alltså invaliditetstillägget och invaliditetsersättningen.

Det andra alternativet avser en utbyggnad av de familjepolitiska stödformerna. Kommittén anför, att man skulle kunna tänka sig en ny bidragsform, ett tillskott till det allmänna barnbidraget. Vad man vill åstadkomma är nämligen en förstärkning av detta bidrag i de fall barnet av medicinska

skäl har behov av särskild tillsyn och vård. Administrationen torde i så fall böra knytas till försäkringskassorna och riksförsäkringsverket.

Vid valet mellan de båda alternativen stannar kommittén för det första, innebärande att reglerna om vårdbidrag bör upptagas i lagen om allmän försäkring.

Kommittén framhåller, att utformningen av grunderna för utgivande av vårdbidrag är förenad med betydande svårigheter. Dessa svårigheter jämte den omständigheten att det är en ny och oprövad förmånsform talar enligt kommittén för att en viss försiktighet iakttages vid angivandet av villkoren för rätt till den nya förmånen. En omprövning kan befinnas påkallad sedan erfarenhet av reformens verkningar vunnits.

Enligt kommitténs mening går det ej att vid bestämmandet av personkretsen knyta rätten till vårdbidrag till sjukdomens eller skadans art eller omfattning. Rätten till invaliditetstilläggen till vårdbehövande personer över 16 år har ej heller knutits till sådana omständigheter, utan den har gjorts beroende av om vederbörande är ur stånd att reda sig själv och på grund härav i kvalificerat behov av hjälp av annan. Villkoren för rätt till vårdbidrag bör, framhåller kommittén, i princip vara desamma, men med hänsyn till att även de friska barnen — särskilt före skolåldern — inte kan reda sig själva måste bestämmelserna om vårdbidragen ges en annan utformning. Anledningen till vårdbehovet bör enligt kommitténs mening utgöras av vissa medicinska fakta — sjukdom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte — vilka omnämnes i 7 kap. 1 § lagen om allmän försäkring.

Beträffande vårdbehovets intensitet bör enligt kommittén uppställas i princip samma krav som gäller för rätt till invaliditetstillägg för vårdbehövande över 16 år. De handikappade barnens behov av tillsyn och vård erbjuder så stora variationer och är beroende av så olika förutsättningar, att det torde vara uteslutet att i lagtexten mera exakt definiera graden av vårdbehovet. Kommittén har stannat för den beskrivningen att barnet skall vara i avsevärd omfattning i behov av särskild tillsyn och vård. Det får sedan ankomma på riksförsäkringsverket att genom råd och anvisningar ge pensionsdelegationerna närmare vägledning i syfte att åstadkomma enhetlighet i bedömningen av vårdbidragsansökningarna.

Vårdbehovet bör enligt kommittén regelmässigt styrkas med läkarintyg jämte en social utredning genom barnvårdsnämnden och distriktssköterskan på orten eller sjukhuskurator. I förekommande fall torde läkare och kurator hos landstingens hemsjukvårdscentraler böra tillfrågas.

I detta sammanhang uttalar kommittén, att den omständigheten att ett barn förklaras berättigat till vårdbidrag givetvis inte utesluter att kompletterande hemsjukvårdsbidrag kan utgå från landsting. Lika naturligt är att eventuellt hemsjukvårdsbidrag från landsting inte utgör hinder för rätt till vårdbidrag.

Kommittén framhåller att för rätt till vårdbidrag bör krävas att barnets behov av särskild tillsyn och vård ej är av tillfällig natur. Det bör därför stadgas, att behovet är varaktigt, dvs. sannolikt bestående flera år framåt. Ersättning för barn med tillfälliga eller periodiskt återkommande handikapp anser kommittén tills vidare bör lämnas av landsting och andra i form av hemsjukvårdsbidrag.

Ett särskilt problem avser vårdbehoven under barnens första levnadsår, då varje barn har behov av mer eller mindre kontinuerlig tillsyn och vård. Kommittén tar upp frågan om man bör uppställa en undre åldersgräns, före vilken rätt till vårdbidrag inte föreligger. För att bereda möjlighet att bevilja bidrag också i fall då ett svårt handikapp konstateras redan vid barnets födelse eller under dess första levnadsår, förordar kommittén emellertid, att man inte i lagtexten uppställer någon undre åldersgräns för rätt till vårdbidrag.

I fråga om en övre åldersgräns framhåller kommittén, att rätt till förtidspension, om arbetsförmågan är nedsatt med minst hälften, inträder vid 16 år. Till förtidspensionen kan utgå invaliditetstillägg, om vederbörande är ur stånd att reda sig själv och på grund härav vid upprepade tillfällen dagligen är i behov av hjälp av annan. Ersättningsfrågorna fr. o. m. den månad vederbörande fyller 16 år får alltså anses tillfredsställande lösta. Vårdbidrag som utgår för tid före 16 år bör på grund härav inte automatiskt avlösas av andra folkpensionsförmåner från 16 år, utan rätten därtill torde böra prövas efter ansökan i vanlig ordning.

Kommittén förordar, att rätten till vårdbidrag knytes till det vårdbehövande barnet och ej till dess föräldrar eller annan vårdare. Enligt kommittéförslaget skall vårdbidrag inte utgå till barn som stadigvarande vårdas på anstalt eller som är skolpliktiga enligt gällande bestämmelser om blindundervisning. Tillfällig vistelse utom hemmet, t. ex. på sjukhus eller annan institution, bör ej medföra inskränkning i rätten till vårdbidrag.

Ett barns hälsotillstånd och vårdbehov kan, framhåller kommittén, förändras till det bättre så att rätten till beviljat vårdbidrag inte längre föreligger. Barnet kan också i stället för vård i hemmet erhålla stadigvarande vård på institution. Bidraget hör i sådana fall indragas, och efterkontroll är således erforderlig. Åtgärder i kontrollsyfte torde enligt kommittén i många fall böra vidtagas en gång om året.

Barnets eller familjens ekonomiska förhållanden bör enligt kommittéförslaget inte inverka på bedömningen av rätten till vårdbidrag utan endast barnets behov av särskild tillsyn och vård.

Vårdbidragets storlek bör enligt kommittén av praktiska skäl bestämmas till ett fast belopp, enär det skulle möta stora svårigheter för de tillämpande organen att rättvist välja mellan belopp inom vissa gränser. För att bidraget skall vara till någon verklig hjälp bör det ej vara alltför ringa. Å andra sidan bör man vara försiktig tills man fått någon erfarenhet av tillämpningen.

Med denna utgångspunkt diskuterar kommittén två alternativ. Det ena innebär att vårdbidraget bestämmes till 1 200 kr. om året, vilket belopp motsvarar det nu utgående invaliditetstillägget till ålders- eller förtidspension. Det andra alternativet innebär, att vårdbidraget i likhet med den fristående invaliditetsersättningen bestämmes till 2 000 kr. I valet mellan de båda alternativen anser kommittén att övervägande skäl talar för att vårdbidraget fastställs till samma belopp som invaliditetsersättningen, dvs. 2 000 kr. per år. När en anknytning sker till basbeloppet, kommer vårdbidraget att motsvara 50 procent av basbeloppet.

Kostnaderna för vårdbidragen bör enligt kommittén helt bestridas av staten. Kommittén uttalar, att det är svårt att beräkna kostnaderna mera exakt, då det är ytterst vanskligt att bedöma huru många barn som kan antagas bli berättigade till vårdbidrag. I brist på säkra hållpunkter måste beräkningen av kostnaderna bygga på en grov kalkyl beträffande antalet vårdbidragsberättigade barn. Kommittén håller för sannolikt att antalet blir av storleksordningen 5 000 barn. Kostnaderna för vårdbidragen under ett budgetår kan då uppskattas till omkring 10 milj. kr., om bidraget utgår med 2 000 kr.

Kommittén föreslår, att bestämmelserna om vårdbidrag träder i kraft den 1 juli 1964.

Remissyttrandena

Socialpolitiska kommitténs förslag att inom ramen för den allmänna försäkringen till skapa ett särskilt vårdbidrag för svårt handikappade barn har allmänt godtagits under remissbehandlingen. Flera remissorgan uttrycker sin tillfredsställelse med den förordade lösningen och betonar angelägenheten av reformen. *Medicinalstyrelsen* finner det angeläget, att samhället stimulerar till att handikappade barn vårdas i hemmet i alla de fall, då denna vårdform framstår såsom den för barnet adekvata. Den ökade kunskapen om betydelsen av en personlig relation till en vårdnadshavare för den emotionella utvecklingen hos barn, oavsett handikapp, har medfört att man på senare år kommit att tillmäta vården i enskilt hem allt större betydelse, fortsätter styrelsen. Jämväl på institutionerna har man i görligaste mån dragit konsekvenserna härav i så mån att det relativa personalantalet ökat, barnen omhändertages i mindre grupper och kontinuitet eftersträvas i relationen mellan personalen och vederbörande grupp, men trots detta kan en institution inte uppfylla önskemålen om så personlig omvårdnad som är möjligt att ge i ett lämpligt enskilt hem.

Från en del håll framföres farhågor för att vårdbidragen kan bli en stimulans till vård i hemmet även i fall då sådan vårdform inte kan anses vara den riktiga. Sålunda uttalar *socialstyrelsen*, att det inte torde kunna helt uteslutas att föräldrar och vårdare inför möjligheten att erhålla vårdbidrag vägrar bereda det handikappade barnet sjukhusvård eller återtar barnet till

hemmet, även om hemmet ur social synpunkt är olämpligt och vistelsen där ur vårdsynpunkt kan vara till skada för barnet. Liknande synpunkter framföres av *riksförsäkringsverket*, *utredningen angående översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna* liksom *Försäkringskassförbundet*. Riksförsäkringsverket ifrågasätter om inte någon möjlighet borde finnas att i extrema fall vägra vårdbidrag för att åtminstone ej medverka till en för barnets liv och hälsa uppenbarligen skadlig utveckling. I detta sammanhang bör emellertid också uppmärksammas ett uttalande av *Svenska socialvårdsförbundet*, som framhåller att i den mån de handikappade barnen kan vårdas i enskild miljö, detta utan gensägelse torde vara att ur barnets synpunkt föredraga framför vård på institution.

Bestämmelsernas utformning i stort godtages av remissorganen. I något fall framföres dock önskemål om en ytterligare precisering av villkoren för rätt till vårdbidrag, och behovet av närmare anvisningar för tillämpningen påtalas från flera håll. *Riksförsäkringsverket* framhåller de särskilda tillämpningssvårigheter som uppkommer i de fall, då barnet på grund av sin ålder skulle ha behövt hjälp vid upprepade tillfällen dagligen även om barnet ej varit sjukt eller skadat. Efter att ha erinrat om att kommittén i dessa fall för rätt till bidrag förutsätter att barnets vårdbehov skall gå väsentligt utöver det normala, ifrågasätter verket om inte, åtminstone till en början, ett särskilt villkor borde uppställas för rätt till vårdbidrag för barn som ej uppnått exempelvis sex års ålder. Ett sådant villkor skulle enligt verket kunna innebära att barnet på grund av psykisk eller fysisk defekt är i stadigvarande behov av tidskrävande behandling, som kan ges i hemmet. I den mån vårdbidrag i angivna åldersgrupp anses böra utgå även i andra fall, synes man enligt verket vara hänvisad till en mera schablonartad bedömning.

Vad gäller blindhet som grund för rätt till vårdbidrag framhåller *riksförsäkringsverket*, att vårdbidrag bör utgå först från den tid, då barnet på grund av blindheten behöver avsevärt mer tillsyn och vård än som är normalt för åldern. För sådana fall finner verket en nedre åldersgräns vid ett år motiverad. *De blindas förening* finner obestridligt, att barn med ingen eller ringa synförmåga är i avsevärd omfattning i behov av särskild tillsyn och vård, samt uttalar vidare att behovet av särskild tillsyn och vård kan vara betydande även för synskadade barn med förhållandevis god synförmåga.

De vanföras riksförbund menar, att bestämmelserna bör ges en generösare utformning. Enligt förbundet bör rätt till vårdbidrag föreligga för ett rörelse-skadat barn, om barnet behöver hjälp vid av- och påklädsel, vid måltider och vid vissa förflyttningar. Förbundet anser att bidraget bör utgå även för barn som vårdas på internatskola med hänsyn till de särskilda kostnader som föräldrarna får vidkännas för resor m. m.

Vikten av efterkontroll sedan vårdbidrag beviljats betonas av *medicinalstyrelsen*. Styrelsen framhåller, att en klar diagnos sällan föreligger i fråga

om handikappade barn och att nya behandlingsmetoder kan tillkomma. Bidraget får inte uppfattas så att barnet inte längre är i behov av behandling. Tvärtom bör, anför styrelsen, bidraget samordnas med olika terapiåtgärder, något som är särskilt av nöden i de fall, där tveksamhet föreligger huruvida barnet får adekvat vård i hemmet. Styrelsen förordar att omprövning i regel sker med ett års mellanrum. Även *riksförsäkringsverket* understryker att efterkontroll är behövlig men framhåller samtidigt att sådan kontroll kan bereda svårigheter, särskilt som barnets föräldrar av naturliga skäl i regel kan antagas önska behålla bidraget. Verket anser därför, att möjlighet bör föreligga att bevilja bidrag endast för viss tid, exempelvis ett år.

Det av kommittén förordade beloppet för vårdbidraget, 2 000 kr. för år, godtages allmänt. *Föreningen för de neurosedynskadade* vill dock att för de neurosedynskadade barnen ett belopp av 3 000 kr. skall tas till utgångspunkt och att i enskilda fall ett behovsprövat tillägg till detta belopp skall utgå.

Departementschefen

En av de primära uppgifterna i ett socialt trygghetssystem är att bringa hjälp och stöd åt dem som drabbas av sjukdom och invaliditet. Genom att tillhandahålla sjukhus och andra vårdanstalter av olika slag sörjer samhället för att den rätta vården beredes dem som inte lämpligen kan vårdas i sina hem. Kostnaderna för anstaltsvård bestrides i princip av det allmänna, antingen så att vården är helt kostnadsfri för den enskilde eller så att förefintliga vårdavgifter täckes av förmåner från den allmänna försäkringen. En invalidiserad som vistas i sitt hem kan, om han är ur stånd att reda sig själv och på grund härav vid upprepade tillfällen dagligen har behov av hjälp av annan, få ett särskilt invaliditetstillägg till sin förtidspension. En förutsättning för att en försäkrad skall kunna få förtidspension — och därutöver i tillämpliga fall invaliditetstillägg — är att han fyllt 16 år. Detta står i samband med att förtidspensionen är en ersättning för den inkomst, som den försäkrade skulle kunnat bereda sig av eget arbete om han varit arbetsför. För handikappade barn under 16 år som vårdas i hemmet finns däremot, om man bortser från reglerna om socialhjälp, ingen lagfäst rätt till särskild ersättning för de kostnader som deras handikapp drar med sig. En annan sak är att landsting och primärkommuner i viss utsträckning lämnar bidrag till hemsjukvård i sådana fall. Några enhetliga normer för dessa bidrag existerar dock inte.

Invaliditet hos barn innebär stora påfrestningar för barnets föräldrar och fostrare. Vid sidan om oro och ängslan för barnet får de underkasta sig avsevärda uppoffringar, om barnet skall få så god utveckling som dess förutsättningar medger. I de fall då barnet med fördel kan vistas i sitt hem blir den personliga insatsen från vårdarnas sida av utomordentligt stor betydelse för denna utveckling. I vilken utsträckning en sådan insats kan

göras är dock till stor del en kostnadsfråga. Det är inte bara så att vårdaren på grund av den tid som måste ägnas åt barnet i motsvarande mån får avstå från arbetsinkomst, som eljest skulle stått att få. Vården kräver ofta också särskilda kostnader i flera hänseenden, inte minst för resor i olika sammanhang. Många gånger kan de krav som ställs på föräldrarna bli så stora, att de måste överlämna barnet för vård på en institution trots att vården hellre borde ha beretts i hemmet.

Mot bakgrunden av det sagda är det angeläget att från statsmakternas sida åtgärder vidtages för att bereda lättnader och stöd för vård av handikappade barn i hemmen. En väg är härvidlag att tillhandahålla service och hjälpmedel av olika slag, såsom också sker. Vid sidan härav bör övervägas att införa kontantstöd i mera generella former.

Socialpolitiska kommittén har föreslagit en särskild bidragsform för handikappade barn inom ramen för den allmänna försäkringen. Förslaget innebär att till barn under 16 år, som på grund av sjukdom, psykisk efterblivenhet, vanförhet eller annat lyte varaktigt och i avsevärd omfattning är i behov av särskild tillsyn och vård, skall utgå vårdbidrag i form av invaliditetsersättning från folkpensioneringen. Bidraget skall enligt förslaget utgå med 2 000 kr. om året. Avsikten är dock att, då de i lagen om allmän försäkring upptagna tilläggsförmånerna till folkpension anknytes till basbeloppet, bidraget skall motsvara 50 procent av basbeloppet.

Kommitténs förslag har allmänt rönt ett positivt mottagande vid remissbehandlingen. De erinringar som framställts har rört nyanseringar och detaljer. För egen del finner jag den föreslagna lösningen väl ägnad att läggas till grund för lagstiftning. Jag förordar därför att i lagen om allmän försäkring införes bestämmelser om invaliditetsersättning till handikappade barn i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén föreslagit.

Med det föreslagna vårdbidraget åsyftas att ge en reell förbättring för berörda kategori barn. Det vore olyckligt, om införandet av detta bidrag från den allmänna försäkringen finge en återhållande effekt med avseende på de särskilda hemsjukvårdsbidragen från landsting och primärkommuner.

Från en del håll har under remissbehandlingen yppats farhågor för att det nya vårdbidraget kan få till följd att föräldrar undanhåller barn institutionell vård, i fall då vård i hemmet inte kan betraktas som den rätta vårdformen. För egen del vill jag ogärna tänka mig att vårdbidraget skall få sådana följder. Om så ändå skulle ske i några fall finns det möjligheter för barnavårdsmyndigheterna att åstadkomma rättelse och tillse att rätt vårdform kommer till användning. Däremot finner jag det inte lämpligt att exempelvis direkt knyta rätten till vårdbidrag till den förutsättningen att vård i hemmet skall vara att föredra framför vård på särskild inrättning. I detta sammanhang vill jag tillägga, att det finns anledning förmoda att just tack vare vårdbidraget kommer att uppsåras en del för myndigheterna ej kända fall, där handikappade barn vistas i sina hem utan att få den rätta vården.

Vad i övrigt angår de nya bestämmelsernas utformning vill jag framhålla att det torde vara ogörligt att i lagtext med exakthet fastslå i vilka fall vårdbidrag skall komma i fråga. Någon avgränsning av personkretsen med hänvisning till särskilda slag av handikapp bör som kommittén framhållit inte komma i fråga. Bidragsrätten bör för alla kategorier av handikappade bedömas efter enhetliga grunder. Vårdbidragstagarna måste komma att representera en mycket heterogen grupp inrymmande både kroppsliga och psykiska handikapp, medfödda såväl som senare förvärvade. Här måste nödvändigtvis ett visst utrymme ges åt tillämpningen, varvid det bl. a. får ankomma på riksförsäkringsverket att, lämpligen efter samråd med medicinalstyrelsen, anvisa normer för bedömningen.

Kommittén föreslår att för rätt till vårdbidrag skall krävas att barnet — på motsvarande medicinska grunder som fordras för rätt till förtidspension — varaktigt och i avsevärd omfattning är i behov av särskild tillsyn och vård. Jag tillstyrker förslaget med en viss jämkning i fråga om varaktighetskravet som jag strax kommer till.

De behov av tillsyn och vård som skall beaktas är sådana som går utöver dem som föreligger hos ett normalt utvecklat barn. Detta innebär att utrymmet för tillämpning av bestämmelserna blir mindre, när det gäller barn i späda ålder, vilka även om de är friska kräver tillsyn och vård i betydande omfattning. För sådana fall har man främst att se till behovet av särskild behandling, som fordras med hänsyn till barnets handikapp och som kan ges i hemmet. Vidare har man att beakta sådana av handikappet föranledda yttringar och behov hos barnet som kräver speciella åtgärder från vårdarens sida.

Behovet av särskild tillsyn och vård skall såsom angivits föreligga i avsevärd omfattning. Bedömningen får här ske med ledning av den särskilda arbetsinsats som vårdaren får göra och de särskilda kostnader som barnets handikapp föranleder. I övrigt torde viss ledning vara att hämta från den praxis, som föreligger rörande tillämpningen av bestämmelserna om invaliditetstillägg enligt 9 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring.

Kommitténs förslag innebär att varaktighet hos det särskilda vårdbehovet är en förutsättning för rätt till vårdbidrag. För rätt till förtidspension enligt 7 kap. kräves bl. a. att arbetsförmågan är varaktigt nedsatt med minst hälften. Kravet på varaktighet tolkas så att nedsättningen kan antagas bestå flera år framåt. Är arbetsförmågans nedsättning inte varaktig men kan den beräknas bestå under avsevärd tid, varmed i praxis förstås minst ett år, föreligger rätt till sjukbidrag. Detta är tidsbegränsat men följer i övrigt samma regler som förtidspensionen. Skäl saknas enligt min mening att uppställa strängare varaktighetskrav för rätt till det föreslagna vårdbidraget än till sjukbidrag. Vårdbidrag bör alltså kunna utgå om det särskilda vårdbehovet sannolikt är bestående avsevärd tid framåt, dvs. minst ett år.

I likhet med ett par remissorgan vill jag belona vikten av efterkontroll,

sedan vårdbidrag beviljats. De vårdbehov det här rör sig om är i många fall föränderliga. Genom efterkontrollen kan också nya behandlingsformer till hjälp för det handikappade barnet aktualiseras och nytillkomna medicinska rön komma till utnyttjande. Visserligen kan ett beslut om utgivande av en pensionsförmån alltid omprövas och förmånen indragas, därest förutsättningarna för utgivande av förmånen inte längre är för handen. Av psykologiska skäl och för att underlätta en efterkontroll bör det dock vara möjligt att direkt i det beslut, varigenom vårdbidraget beviljas, föreskriva att detta skall vara tidsbegränsat. Ett stadgande härom bör ingå i de nya bestämmelserna. Om vårdbidrag beviljas i fall då vårdbehovet inte bedöms som varaktigt utan endast bestående avsevärd tid, bör bidraget alltid göras tidsbegränsat.

Såsom kommittén föreslagit bör vårdbidrag inte utgå till barn som stadigvarande vårdas på anstalt. Detta bör i enlighet med vad kommittén uttalat ej medföra inskränkning i rätten till vårdbidrag för psykiskt efterblivet barn som är inskrivet vid särskola eller vårdanstalt men som vistas i sitt eget hem, om förutsättningarna för rätt till bidrag i övrigt är uppfyllda. Det undantag som göres för anstaltsvårdade barn i fråga om rätten till vårdbidrag motiveras av att värdet av anstaltsvården såväl ekonomiskt som eljest mer än väl torde motsvara det stöd som vårdbidraget är avsett att ge för vård av handikappade barn i hemmen.

I fråga om storleken av vårdbidraget har socialpolitiska kommittén knutit an till vad som nu gäller för invaliditetsersättning enligt lagen om allmän försäkring. Invaliditetsersättningen utgör enligt lagen per år 50 procent av basbeloppet men utgår enligt en övergångsbestämmelse f. n. med 2 000 kr. Jag ansluter mig till kommittéförslaget. Vid genomförande av det i det följande behandlade förslaget om indexreglering fr. o. m. den 1 juli 1964 av bl. a. invaliditetsersättning, kommer invaliditetsersättningen och därmed vårdbidraget vid nuvarande basbelopp att uppgå till 2 400 kr. för år.

Bestämmelserna om vårdbidraget bör ingå som ett nytt första stycke i 9 kap. 3 § lagen om allmän försäkring. Nuvarande undantagsbestämmelse i andra stycket samma paragraf utbytes därvid mot en som ett nytt tredje stycke intagen hänvisning till 2 § tredje stycket. Härav framgår att vårdbidrag inte skall utgå vid anstaltsvård. Samtidigt bör formuleringen av sistnämnda stycke i förtydligande syfte ändras så att det klart framgår att undantagsbestämmelserna syftar såväl på anstalter tillhörande primärkommuner som anstalter vilka tillhör landsting.

Då vårdbidraget enligt förslaget skall kunna göras tidsbegränsat, bör möjlighet föreligga att vid den fastställda tidens utgång bevilja förlängning utan ny ansökan. En sådan möjlighet föreligger enligt nu gällande bestämmelser i fråga om sjukbidrag. Stadgande härom återfinnes i 16 kap. 1 § tredje stycket lagen om allmän försäkring. Jag föreslår att detta lagrum utvidgas till att även omfatta vårdbidraget.

De nya bestämmelserna bör såsom kommittén föreslagit träda i kraft den 1 juli 1964. Då på grund av stadgandet i 16 kap. 5 § sista stycket lagen om allmän försäkring pensionsförmån kan utgå retroaktivt intill tre månader före ansökningsmånaden, räcker det om ansökningen inges i oktober 1964 för att vårdbidraget skall utgå från bestämmelsernas ikraftträdande.

Med den nu förordade utformningen av bestämmelserna kan kostnaderna för vårdbidraget, om man utgår från kommitténs beräkningar, uppskattas till cirka 12 milj. kr. för budgetåret 1964/65. Kostnaderna faller helt på staten.

Standardhöjning och indexreglering av folkpensionsförmåner

Departementschefen

Under rubriken Bidrag till folkpensioner m. m. (bil. 7 p. 11) i årets statsverksproposition har föreslagits en standardhöjning av folkpensionerna fr. o. m. den 1 juli 1964. Det nu utgående årsbeloppet för ålderspension till en ensam pensionär, 3 400 kr., skall enligt förslaget höjas med 300 kr. till 3 700 kr. För två pensionsberättigade makar har föreslagits en höjning med tillhoppa 450 kr. från 5 330 kr. till 5 780 kr. Motsvarande höjningar inträder beträffande förtidspension och änkepension.

Den föreslagna standardhöjningen kräver ändring av de i 11 § första stycket lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring angivna pensionsbeloppen. Det må påpekas att de angivna höjningarna avser hel pension. Om exempelvis en ensam förtidspensionär uppbär en tredjedel av hel förtidspension, blir alltså standardhöjningen för hans del 100 kr. För den som uttagit ålderspension med början före 67 års ålder och med hänsyn härtill uppbär reducerad pension blir höjningen i motsvarande mån reducerad.

I statsverkspropositionen har vidare föreslagits att barnpensioner, barn-tillägg, invaliditetstillägg och invaliditetsersättning, som för närvarande övergångsvis utgår med fasta belopp utan indextillägg, från och med den 1 juli 1964 skall anknytas till basbeloppet i enlighet med de i lagen om allmän försäkring intagna bestämmelserna och därigenom indexregleras. Vid nu gällande basbelopp 4 800 kr. höjes därigenom barnpensionsbeloppet och barn-tilläggets maximibelopp från 1 000 kr. till 1 200 kr. För de barn som förlorat båda föräldrarna ökar barnpensionen från 1 400 kr. till 1 680 kr. Invaliditetstillägget höjes från 1 200 kr. till 1 440 kr. och invaliditetsersättningen från 2 000 kr. till 2 400 kr. I fortsättningen kommer förmånerna sedan att följa förändringarna i basbeloppet.

De äsyftade ändringarna för nu berörda förmåner ernås genom att 12 § andra stycket lagen angående införande av lagen om allmän försäkring utgår. Samtidigt bör ur samma paragraf uteslutas fjärde stycket enligt vilket folkpension i fall som avses i 10 kap. 2 § första stycket lagen om

allmän försäkring, dvs. vid anstaltsvård på statens bekostnad, maximeras till 50 kr. för månad. Det nämnda garantibeloppet kommer då att i enlighet med bestämmelserna i lagen om allmän försäkring normalt för år utgöra 15 procent av basbeloppet eller med nuvarande basbeloppsvärde 720 kr., motsvarande 60 kr. i månaden.

I statsverkspropositionen har kostnaderna för standardhöjningen beräknats till 297,4 milj. kr., varav 268,4 milj. kr. för staten och 29,0 milj. kr. för kommunerna. Kostnaderna för den i det föregående förordade indexregleringen av vissa folkpensionsförmåner uppskattas till 11,6 milj. kr., varav för staten 10,2 milj. kr. och för kommunerna 1,4 milj. kr.

Övriga lagstiftningsfrågor

Departementschefen

Genom lagen om allmän försäkring, som trädde i kraft den 1 januari 1963, åstadkoms en långtgående samordning i såväl formellt som materiellt hänseende av olika socialförsäkringsgrenar. Den nya lagstiftningen synes på det hela taget ha fungerat väl. Erfarenheterna är ännu alltför ringa för att man med ledning av dem skall kunna dra några mera långtgående slutsatser rörande behovet av ändrade bestämmelser. Jag vill dock erinra om att vissa frågor i enlighet med vad som förutsattes vid antagandet av lagen om allmän försäkring är föremål för utredning. Sålunda har åt 1961 års sjukförsäkringsutredning anförtrotts vissa angelägna frågor främst rörande sjukvårdsförmånerna, bl. a. angående införande av en allmän tandvårdsförsäkring. En översyn av nuvarande regler om läkemedelsförmånerna hör också till utredningens uppgifter. Yrkesskadeutredningen är sysselsatt med att söka samordna yrkesskadeförsäkringen med den allmänna försäkringen. Pensionsförsäkringskommittén slutligen har att behandla bland annat frågorna om pension till dem som invalidiserats i unga år, om pension till frånskilda kvinnor då den förutvarande maken avlider och om änklingspensioner.

Mot bakgrunden av vad nu anförts skall här endast upptagas förslag till justeringar på enstaka punkter i nuvarande bestämmelser inom den allmänna försäkringen.

Sjukpenningförmånerna enligt lagen om allmän försäkring omfattar i princip alla förvärvsarbetande med inkomst över en viss minimigräns. När det gäller inkomst av annat förvärvsarbete än anställning ger lagen möjlighet till individuellt undantagande beträffande sådana förmåner. Någon motsvarande individuell undantagandemöjlighet föreligger inte med avseende på inkomst av anställning. Här öppnar lagen i stället vissa möjligheter till undantagande i andra former. Sålunda kan enligt 3 kap. 16 § första stycket Kungl. Maj:t beträffande bl. a. arbetstagare, som på grund av lag eller annan

författning eller bestämmelse, som beslutats av kommun, är berättigad att uppbära lön vid sjukdom eller barnsbörd, föreskriva undantag helt eller delvis från vad som är stadgat om placering i sjukpenningklass. Har beträffande arbetstagare som här nämnts sådant undantag inte föreskrivits eller gäller det endast delvis, äger enligt stadgande i andra stycket i samma paragraf arbetsgivaren i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer från den allmänna försäkringskassan erhålla arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån dessa förmåner inte överstiger den utbetalda lönen.

Något undantag enligt paragrafens första stycke föreligger inte för närvarande. Däremot gäller sedan den 1 juli 1963 arbetsgivarinträde enligt andra stycket för statsanställdas del. Bestämmelser härom återfinnes i kungörelsen den 31 maj 1963 (nr 311) angående tillämpning av 3 kap. 16 § andra stycket lagen om allmän försäkring beträffande vissa arbetstagare i statens tjänst m. fl.

En förutsättning för att arbetsgivarinträde skall kunna ske enligt angivna lagrum är att arbetstagarnas sjuklöneförmåner följer direkt av stadgande i lag eller författning. Emellertid förekommer att myndighet meddelar föreskrift om sjuklöneförmåner i sådan ordning, att det inte kan sägas att förmånerna följer direkt av lag eller författning. Även för sådana fall bör möjlighet till arbetsgivarinträde föreligga. Med hänsyn härtill bör första stycket i paragrafen omformuleras så att i stället anges att sjuklöneförmånerna skall utgå enligt statliga föreskrifter. Denna formulering anknyter till ett motsvarande stadgande rörande semester i 1 § lagen den 17 maj 1963 (nr 114) om semester. Med statliga föreskrifter bör här förstås endast föreskrifter som meddelats av statlig myndighet. Däremot blir stadgandet inte tillämpligt i fall då en icke statlig institution beslutar att tillämpa statliga normer för sina anställda.

I detta sammanhang bör stadgandet i samma stycke om motsvarande undantag i anslutning till sjuklönebestämmelser som beslutats av kommun förtydligas så att vid sidan av kommun anges landstingskommun. En motsvarande ändring bör göras i 2 kap. 7 § tredje stycket. Detta innebär ingen saklig ändring jämfört med vad tidigare varit avsett.

I 10 kap. 2 § första stycket lagen om allmän försäkring finns bestämmelser om att folkpension till den som åtnjuter anstaltsvård på statens bekostnad inte får utgå med mer än ett visst maximibelopp. I fråga om barntillägg finns vidare i paragrafens tredje stycke ett stadgande om att barntillägg inte skall utgå för barn som under hel månad på statens bekostnad åtnjuter anstaltsvård eller eljest kost och bostad. Stadgandet gäller dock inte för tid då barnet är inackorderat vid nomadskola.

Någon motsvarighet till det berörda stadgandet om barntillägg finns ej beträffande barnpension, vilket däremot var fallet enligt den till utgången

av år 1962 gällande lagen om barnpensioner. På grund av en hänvisning i den lagen till den numera likaledes upphävda lagen om särskilda barnbidrag gällde nämligen för barnpension motsvarande undantag som nu gäller för barntillägg. Då reglerna för barnpension och barntillägg bör överensstämma på denna punkt och det ej heller finns anledning att utge barnpension under sådan anstaltsvistelse, som det här är fråga om, bör tredje stycket i förevarande paragraf ändras så att undantaget kommer att omfatta även barnpension.

Enligt 10 kap. 2 § andra stycket lagen om allmän försäkring kan riksförsäkringsverket medgiva nära anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av den pensionsberättigade, rätt att helt eller delvis uppbära sådan del av folkpension, som på grund av bestämmelserna i första stycket nämnda paragraf inte skall utgivas. Vidare äger riksförsäkringsverket enligt 16 kap. 12 § samma lag på framställning av nykterhetsnämnd besluta att pension tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, helt eller delvis skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den pensionsberättigades och hans familjs nytta. Motsvarande gäller för det fall att den pensionsberättigade till följd av ålderdomssvaghet, sjuklighet eller annan därmed jämförlig orsak är ur stånd att själv omhänderha honom tillkommande pension.

Att de befogenheter det här är fråga om förbehållits riksförsäkringsverket och inte tillagts de allmänna försäkringskassorna, som eljest har att besluta om pension, får ses mot bakgrunden av att det i begynnelsekedet efter det att lagen om allmän försäkring trätt i kraft borde undvikas att belasta kassorna med nytillkommande uppgifter i högre grad än som var strängt nödvändigt. Sedan kassorna nu blivit väl förtroagna med sina nya uppgifter, synes det lämpligt att de berörda befogenheterna överflyttas på dem såsom ett led i strävandena att decentralisera försäkringens förvaltning. Jag föreslår att lagrummen ändras i enlighet härmed. Kassornas beslut i hithörande frågor kan i vanlig ordning överklagas hos riksförsäkringsverket och i sista hand hos försäkringsdomstolen. Riksförsäkringsverket kan också utan att besvär anförts överpröva försäkringskassornas beslut.

Enligt 18 kap. 13 § första stycket lagen om allmän försäkring skall av befattningshavarna hos allmän försäkringskassa direktör, föredragande för pensionsärenden ävensom annan tjänsteman beträffande vilken Kungl. Maj:t så föreskrivit tillsättas och entledigas av riksförsäkringsverket. Kungl. Maj:t har föreskrivit, att bestämmelserna skall gälla befattningshavare med lön motsvarande lägst lönen i lönegrad 21 å löneplan A i statens löneförordning.

Avlönings-, pensions- och andra anställningsvillkor för befattningshavare som nyss sagts skall enligt stadgande i tredje stycket i samma paragraf bestämmas av riksförsäkringsverket efter kassans hörande. Enligt den nu tillämpade förhandlingsordningen sker löneförhandlingarna mellan verket och berörda personalgruppers organisationer. Därjämte är Försäkringskassornas förhandlingsorganisation regelmässigt närvarande. Med hänsyn till att ett samband råder mellan dessa befattningshavargrupper och vissa grupper av statstjänstemän har verket funnit ändamålsenligt att söka en viss anknytning till civildepartementet. I samband med att överenskommelse träffades om löner för 1963 nåddes samförstånd mellan riksförsäkringsverket å ena sidan samt Försäkringsfunktionärernas förbund, SACO:s allmänna tjänstemannaförbund och Sveriges juristförbund å andra sidan att en sådan lagändring kunde komma att vidtagas som innefattar rätt för Kungl. Maj:t att fastställa avlönings- och pensionsvillkor för nu ifrågasvarande personal.

Goda skäl talar för att de frågor det här rör sig om skall kunna bringas under civildepartementets handläggning. Bestämmelserna bör utformas så att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den ordning i vilken anställningsvillkoren skall fastställas. Jag förordar att 18 kap. 13 § tredje stycket ändras i enlighet härmed. Kungl. Maj:ts föreskrifter bör innehålla en regel om att, på sätt nu sker, kassan skall höras innan anställningsvillkoren fastställs.

Frågor om förtidspension, invaliditetstillägg och invaliditetsersättning avgöres i de allmänna försäkringskassorna av pensionsdelegationer. Bestämmelser härom återfinnes i 18 kap. 20 § lagen om allmän försäkring. Normalt finns i varje kassa en pensionsdelegation. Under förutsättning av Kungl. Maj:ts medgivande kan dock i en kassa inrättas mer än en delegation. Så har hitintills skett i fem kassor.

Varje pensionsdelegation består av fem ledamöter, nämligen förutom ordföranden två av medicinalstyrelsen utsedda läkare och två av landsting eller stadsfullmäktige utsedda ledamöter.

Såsom ordförande i pensionsdelegation fungerar normalt ordföranden i kassans styrelse. Då skäl föreligger kan dock utses särskild ordförande i pensionsdelegation. Detta måste bland annat bli fallet då i en kassa finns mer än en pensionsdelegation.

Enligt stadgande i andra stycket i berörda paragraf skall som suppleant för pensionsdelegationsordförande, som tillika är ordförande i kassans styrelse, fungera den för honom utsedde suppleanten i styrelsen. På grund härav kan det inte rimligen komma i fråga att utse suppleanten för styrelseordföranden till ordförande i en pensionsdelegation. Möjlighet härtill bör dock föreligga, eftersom det i en kassa med mer än en pensionsdelegation kan visa sig praktiskt att låta kassastyrelsens ordförande och hans supp-

leant vara ordförande i var sin delegation. Bestämmelserna bör ändras så, att Kungl. Maj:t får befogenhet att förordna särskild suppleant för styrelseordföranden i dennes egenskap av ordförande i pensionsdelegation.

För annan ledamot än ordförande som tillika är ordförande i kassans styrelse skall enligt föreskrift i andra stycket utses en suppleant.

Erfarenheterna av den hittillsvarande verksamheten har givit vid handen att det i pensionsdelegationer med stor arbetsbelastning uppkommer svårigheter för läkarna att med erforderlig omsorg gå igenom ärendena i den takt som krävs för att det inte skall uppkomma för stor balans. När det i sådana fall inte eljest föreligger skäl att inrätta ytterligare en pensionsdelegation i kassan, synes den rätta lösningen vara att öka antalet disponibla läkare inom den befintliga delegationen. Detta kan lämpligen ske genom att antalet suppleanter för varje läkarledamot utökas till två. Jag förordar en lagändring som ger Kungl. Maj:t befogenhet att besluta om sådan utökning.

Inom försäkringen för tilläggspension är en försäkrads pensionsrätt på grundval av inkomst av anställning inte beroende av i vad mån arbetsgivaren fullgör sin avgiftsskyldighet eller inte. För inkomst av annat förvärvsarbete däremot har den försäkrade att själv betala avgiften för sin tilläggspensionering och en förutsättning för att pensionspoäng skall tillgodoräknas på grundval av sådan inkomst är att avgiften till fullo erlagts inom föreskriven tid. Avgiften uppbäres tillsammans med inkomstskatten. Den skatt som erlægges går i första hand till betalning av den i skatten ingående tilläggs-pensionsavgiften. För att pensionsrätten skall vara säkrad räcker det alltså att den försäkrade erlagt så mycket av honom åvilande skatter och avgifter som svarar mot tilläggs-pensionsavgiftens belopp. Enligt stadgande i 40 § första stycket *förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.* skall tilläggs-pensionsavgift erläggas före den 1 oktober året näst efter taxeringsåret. Avgiften för exempelvis 1963 års inkomst skall alltså erläggas före den 1 oktober 1965. Ingår avgiften i tillkommande skatt, skall den erläggas inom fyra månader efter utgången av den månad, varunder den sista av de för skatteinbetalningen bestämda uppbördsterminerna infallit.

Har tilläggs-pensionsavgift inte till fullo erlagts inom föreskriven tid, skall skatten omdebiteras med uteslutande av avgiften. Denna omdebitering innebär det slutgiltiga konstaterandet av att pensionspoäng inte skall tillgodoräknas den försäkrade. Med hänsyn härtill har i andra stycket av den nyssnämnda paragrafen föreskrivits, att den försäkrade skall beredas tillfälle att yttra sig, innan omdebitering verkställs. Sedan omdebitering skett skall den försäkrade underrättas härom.

Enligt de erfarenheter som hitintills vunnits av tillämpningen torde det vara onödigt och dessutom ägnat att väcka irritation att påkalla yttrande från den försäkrade innan omdebitering sker. Den försäkrade har nämligen

ingen möjlighet att genom avgiftsinbetalning eller eljest hindra att omdebitering verkställs. Tillräcklig garanti mot felaktig omdebitering föreligger genom rätten att anföra besvär över omdebiteringen, sedan meddelande här- om erhållits. Till saken hör också att riksförsäkringsverket genom cirkulär den 16 juli 1963 anmodat de lokala skattemyndigheterna att senast den 15 september året näst efter taxeringsåret påminna avgiftsbetalare, som då ej erlagt hela avgiften, och upplysa dem om följderna av försummad betalning.

Föreskriften om att den försäkrade skall beredas tillfälle att yttra sig innan omdebitering sker bör av nu anförda skäl utgå.

Departementschefens hemställan

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag angående ändring i lagen om allmän försäkring, lag om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen angående införande av lagen om allmän försäkring samt förordning om ändrad lydelse av 40 § förordningen angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Av förslagen, vilka torde få fogas såsom bilaga¹ till detta protokoll, är lagförslagen av den natur att lagrådets yttrande över dem bör inhämtas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredragande departementschefen, att lagrådets yttrande över upprättade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, och

2) lag om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring

måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Anders Leion

¹ Bilagan, som bortsett från vissa redaktionella jämkningar är likalydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 9 mars 1964.

Närvarande:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 3 mars 1964 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 februari 1964, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring* och 2) *lag om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av lagbyråchefen Gunnar Danielson.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:

Thomas Krook

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1964.

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, lagrådets den 9 mars 1964 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 7 februari 1964 remitterade förslagen till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring och lag om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring.

Föredragande departementschefen upplyser, att lagrådet lämnat förslagen utan erinran, samt hänvisar i övrigt beträffande hithörande frågor till statsrådsprotokollet den 7 februari 1964 och anför.

Fr. o. m. den 1 april 1964 tillkommer ytterligare ett indextillägg till folkpensionen. Antalet sådana tillägg blir alltså 15. Med detta antal indextillägg och den föreslagna standardhöjningen kommer fr. o. m. juli 1964 pensionen för en ensam pensionär att utgöra 3 775 kr. och för två pensionsberättigade makar sammanlagt 5 900 kr. om året.

Folkpensionskostnaderna kan med hänsynstagande till de i det föregående förordade lagändringarna för budgetåret 1964/65 beräknas enligt följande uppställning.

Förmånslag	Totalkostnad milj. kr.	Staten milj. kr.	Kommunerna milj. kr.
Ålderspension	2 940	2 940	—
Förtidspension	547	271	276
Hustrutillägg	84	42	42
Änkepension			
huvudfall	156	156	—
övergångsfall	114	57	57
Invaliditetstillägg m. m.	25	25	—
Barnstillägg	15	7	8
Barnpension	41	41	—
Kommunala bostadstillägg	385	79	306
Summa	4 307	3 618	689

Kommunernas bidrag beräknas bli genomsnittligt 79,4 procent beträffande bostadstilläggen och 50,3 procent beträffande övriga förmåner, till vilka kommunerna bidrar.

Beräkningarna i tablån bygger på antagandet att 15 indextillägg utgår, dvs. det antal som gäller för april 1964. Varje ytterligare indextillägg — som utgår med 75 kr. eller, om pensionstagaren är gift och hans make åtnjuter folkpension i form av ålderspension eller hel förtidspension, 60 kr. — beräknas kosta 75,8 milj. kr. årligen, varav 68,3 milj. kr. för staten och 7,5 milj. kr. för kommunerna.

Som huvudsakligt underlag för beräkningarna har valts ett av riksförsäkringsverket uppskattat totalbestånd pensionstagare i januari 1965, vilken månad ansetts representativ för hela budgetåret 1964/65. Följande uppskattning har gjorts beträffande antalet pensionärer med olika slag av pensionsförmåner.

Pensionsförmån	Uppskattat antal personer		
	Jan. 1964 (1963/64)	Jan. 1965 (1964/65)	Förändring
Ålderspension.....	827 000	851 000	+ 24 000
Förtidspension.....	170 000	170 000	—
Hustrutillägg.....	42 000	43 000	+ 1 000
Ånkepension			
huvudfall.....	35 000	43 000	+ 8 000
övergångsfall.....	45 000	38 000	— 7 000
Barnstillägg.....	15 000	15 000	—
Barnpension.....	38 000	36 000	— 2 000
Summa	1 172 000	1 196 000	+ 24 000

Anslaget Bidrag till folkpensioner m. m. har i årets statsverksproposition (bil. 7 p. 11) för budgetåret 1964/65 — under antagande att antalet indextillägg utgör 14 — preliminärt beräknats till 3 550 milj. kr. Jag föreslår att anslaget definitivt uppföres med 3 620 milj. kr.

I förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän försäkring bör ett par redaktionella jämkningar vidtagas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, antaga de i det föregående nämnda förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, och

2) lag om ändrad lydelse av 11 och 12 §§ lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring,

dels antaga ett inom socialdepartementet upprättat förslag till

förordning om ändrad lydelse av 40 § förordningen den 18 december 1959

(nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

dels ock för budgetåret 1964/65 under femte huvudtiteln anvisa till Bidrag till folkpensioner m. m. ett förslagsanslag av 3 620 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

J. P. Wieselgren